

the Hollings Center
for international dialogue

Diyalog Raporu
Arap Baharı Ekonomileri
27-29 Ekim, 2011

Yakın zamana kadar Arap Baharı'nın ekonomik boyutu siyasi boyutunun gölgesindeydi. Siyaset yapıcılarının ve yorumcularının daha çok üstünde durduğu konular, Mısır'daki Yüksek Askeri Konsey'in nasıl pozisyon alacağı ya da Tunus'ta *an Nahda*'nın laik düzeni bozup bozmayacağı gibi yüksek siyaset meseleleriydi. Ülkelerin içinde bulunduğu mali krizler, siyasi belirsizlik içerisinde bir de yoksullukla baş etmek durumunda kalan vatandaşların ekonomik durumu, daha az konuşulan konulardı. Değişim sürecinin devam ettiği bugünlerde ise Arap Baharı'nın ekonomi politikası, manşetlerde ve siyaset tartışmalarında yeni yeni yer almaya başlıyor.

Mısır, Tunus ve Esad sonrası Suriye'de ekonomik değişim ne şekilde yaşanacak? Ekonomik açıdan kazananlar ve kaybedenler kim olacak? Bu devletler kamu hizmetlerini, sosyal güvenlik ağlarını ve özel sektörün gelişimine uygun bir ortamı nasıl yaratacak? Arap hükümetleri ve kamuoyuları uluslararası bağışlardan mı medet ummalı, yoksa alternatif ekonomik kalkınma modelleri mi takip edilmeli?

Arap Baharı'nın yol açtığı siyasi dönüşümlerin, Mohamed Bouazizi'nin temsil ettiği alt sınıfın taleplerini ne ölçüde karşılayabileceği hala net değil.

Hollings Center, bu ve benzer sorulara yanıtlar aramak üzere Ekim 2011'de İstanbul'da üç günlük bir Bölgesel Politika Diyalogu toplantısı düzenledi. *Arap Baharı Ekonomileri* başlıklı toplantıda, Amerika Birleşik Devletleri, Mısır, Suriye, Tunus ve Türkiye'den dış politika ve ekonomi-politik uzmanları, akademisyenler, gazeteciler, aktivistler, özel sektör liderleri, düşünce kuruluşu temsilcileri, eski siyasetçiler ve danışmanlar biraraya geldi.

Bu rapor, toplantıdaki ana tartışmaları özetleyerek, siyasetçilerin, uzmanların ve özel sektörün, Arap ülkelerindeki değişimi anlamak açısından faydalı bulacağı çıkarımlar sunuyor. Diyalog oturumlarında şu dört ana fikir ortaya çıktı:

- *Arap Baharı sonrası ülke ekonomileri farklı yollar izleyecek.* Ülkelerin her biri kendine has bir değişim sürecinden geçiyor. Bunun kanıtlarından biri, Batı'dan gelen kalkınma yardımlarının Tunus ve Suriye'de daha olumlu karşılanırken Mısır'da tartışılması ve hatta reddedilmesi.
- *Devrilen rejimlerin belirleyici ortak özelliği olan yandaşçılık ve yakınlarına ekonomik avantaj sağlama düzeni her an yeniden ortaya çıkabilir.* Yeni hükümetlerin başlıca işi, yolsuzluğa batmış, şeffaf olmayan ekonomilerin geri gelmesini önlemek olmalı.
- *Siyasi partilerin de, uluslararası bağışçıların da net bir ekonomi vizyonu yok.*
- *'Model' tartışması soyut ve yanıltıcı bir tartışma.* Hakkında çok konuşulan Türkiye modelinin de sınırları ve eksiklikleri var.

Tunus'un İleri Hamlesi

Arap Baharı Ekonomileri diyalog toplantısı, Tunus'ta yapılan kurucu meclis seçimlerinin hemen sonrasında gerçekleşti. *An Nahda* partisinin dünya çapında yankı bulan zaferiyle sonuçlanan seçim, toplantıda da canlı tartışmalar yaşanmasına neden oldu. Partinin İslami duyarlılığına vurgu yapan bazı katılımcılar, bu sonucun Tunus'u laik köklerinden koparıp Avrupa ve ABD'den gelebilecek yatırımları kaçırabileceğini savundu. Bu noktada fikir birliği olmamakla birlikte İslamcı partiler konusu tartışmada hemen ikinci plana düştü. Bunun nedeni, bir katılımcının da belirttiği gibi, "*an Nahda*'nın Tunusluları ve uluslararası toplumu, radikal bir güç olmayacağına ikna etmek için elinden geleni yapması" idi.

Tunus ekonomisinin geleceği hakkındaki tartışma, geçmişteki ekonomik düzenin masaya yatırılmasıyla devam etti. Devrik lider Ben Ali ve ailesinin, Tunus'taki kazançlı sanayi dallarını ve yatırımları kendi mülkiyetine ve etki alanına aldığı bilinen bir gerçek. Bir katılımcı, özel sektördeki büyük aktörlerin Ben Ali'den geçtiğimiz on yıldır kapalı kapılar ardında şikayet ettiğini ve yeni hükümetle dinamik ortaklıklar kurmaya açık olduğunu belirtti. Ancak seçim galibi olan *an Nahda* dahil hiçbir siyasi partinin programında ekonomi, kalkınma ve refah odaklı bir vizyon bulunmadığı vurgulandı. Bir katılımcı, parti programlarını şöyle değerlendirdi: "Okuduğum programların tamamı yüksek perdeden genellemeler içeriyor. O kadar slogan diliyle yazılmışlar ki itiraz etmeniz imkansız."

Yandaşçılık ve kayırmacılığın geri gelmesini önlemek için katılımcılar çeşitli icraat önerileri ortaya attı. İlk olarak yeni hükümet ve iş dünyası örgütlerinin, ülkenin geri bırakılmış güney ve doğusunu kalkındırmak için bir plan sunmaları, ve bu bölgelerde küçük ve orta ölçekli işletmeleri canlandırmaları gerektiği vurgulandı. Bir kısım katılımcıya göre, güney ve doğu bölgelerde birkaç yıl önce başlayan büyük protestolar, rejimi deviren son dönemdeki ayaklanmalara zemin hazırladığı için bu bölgelerin öneminin iyi anlaşılması gerekli. İkinci olarak, hükümetin yeni anayasayı kaleme alması ve özel sektörün rahat edeceği sürdürülebilir ortamı hazırlayacak düzenleyici reformlar yapmasının aciliyeti konuşuldu. Üçüncü tavsiye ise, ABD ve AB tarafından finanse edilebilecek kamu işleri çalışmalarının, işsizliği azaltmak için iyi bir geçici önlem olabileceği idi. Bunun, uzun zamandır kamu ve özel sektör için aynı şekilde sıkıntı yaratan altyapı yetersizliğine de çare olacağı vurgulandı.

Devrim onun da devrimi olacak mı? Fotoğraf: Başak Er

Tunus hakkındaki tartışmalarda temkinli bir iyimserlik göze çarpıyordu. Katılımcılar seçim sonuçlarının tartışmalı olmaması, geçiş dönemi hükümetinin kritik reformlar yapabilme meşruiyeti olması gibi olumlu noktalara dikkat çekerken bir yandan da uyarılarda bulundular. Tunuslu bir katılımcı, kurucu seçimlerin elbette çok önemli olduğunu, ancak istikrarlı bir demokrasiye geçişin en az iki seçim döngüsü sonucunda gerçekleşebileceğini savundu. İkinci uyarı ise ekonomiyle ilgiliydi: Tunus, devrim öncesinde de çok ihracat yapabilen bir ülkeydi ve yeni hükümet ekonominin bu güçlü özelliğini avantaja çevirebilir. Ancak ihracat yapılan sektörler, katma değeri az olan ve kalifiye işçilik düzeyi düşük olan sektörler olduğundan, Güneydoğu Asya'dan gelen ezici bir rekabetle karşı karşıya. Üçüncü olarak da yatırımcılar, bol miktarda petrolü bulunan Libya'yı yeniden inşa etmek için sıraya girmişken, Tunus için böyle bir durum söz konusu değil (keza Mısır için de).

Mısır'ın Uzatmalı Geçiş Dönemi

Tunus hakkındaki tartışmanın aksine Mısır konuşulurken toplantıda daha ağır ve pesimist bir hava esti. Katılımcıların çoğu, Mısır'daki geçiş döneminin bu kadar uzamasının, siyasi ve ekonomik olarak yıkıcı etkileri olduğunda hemfikirdi. Yüksek Askeri Konsey, başkanlık seçimlerini erteleyerek geçici hükümetin dizginlerini elinde tutabilmek için aylardır manevra yapıyor ve seçimle işbaşına gelecek herhangi bir hükümetin, ordunun siyasi ve ekonomik ayrıcalıklarının elinden almamasını garantilemeye çalışıyor. Siyasi partilerin çoğu da, Müslüman Kardeşler'in mutlak bir zafer elde etmesinden korktukları için bu durumu kabullenmiş durumda. Bu esnada işçi, dernek ve mahalle hareketleri kararlı bir şekilde sokaktaki muhalafetlerine devam ediyor; toplanıp eve gitmeleri halinde Ocak ayaklanmalarında dile getirdikleri taleplerin karşılanmayacağından endişe ediyorlar.

Çoğu katılımcı Mısır'da geçiş döneminin sürüncemede kalmasından dolayı kaygısını dile getirirken, kaygılarını farklı nedenleri olduğu anlaşıldı. Bir katılımcı, devrimin 10 yıldır süregeldiğini ve ülkenin neoliberal ekonomisinin, yoksul işçi sınıfı ile orta sınıfının temel ihtiyaçlarını karşılayamamasıyla doğrudan bağlantılı olduğunu söyledi. Bu görüşle hemfikir olan diğer katılımcılar, Mısır ve Tunus'taki ayaklanmaları başlatan sosyal hareketlerin yavaş yavaş marjinalize edildiğini ve eski düzenin elitlerinin devrim dalgasını kendi istedikleri yöne çevirmek için can attıklarını belirttiler.

Bu noktada gözle görülür fikir ayrılıkları ortaya çıktı. Bunlardan en önemlisi, Mısır'da, iş dünyasına yarayacak reformların diğer geçiş dönemi ülkelerinden çok daha fazla dirençle karşılaşacağı, ve şayet yatırımcılar Mısır'ı iş yapmaya elverişsiz derecede güvensiz bulmaya devam ederse, ülke ekonomisinin uzun vadede ciddi zarar göreceği idi. Türkiye'den ihracatçı bir katılımcı, buna kanıt olarak, Mısır'daki nitelikli sanayi bölgelerindeki Türk fabrikalarının, işçilerin yüksek maaş taleplerini karşılayamadıkları için küçüldüklerini, taşındıklarını yahut kapandıklarını belirtti.

Son dönemin ekonomi manşetleri, kadrolu işçi sözleşmelerinin uzatılması ve ücretlerin artması konularında hükümeti uyarıyor zira her iki hamle de bu büyük mali kriz döneminde hükümetin ücret faturasını aşırı yükseltebilir. Bir katılımcı ülkenin makro-ekonomik politikalarının sağlam olduğunu, kurların ve döviz rezervlerinin kontrol altında tutulduğunu ve dolayısıyla ücret artışlarının bunalıma yol açmayacağını öne sürdü. Bu görüşe destek veren bir diğer katılımcı Mısır ekonomisinin Yunanistan'dan çok daha iyi durumda olduğunu, bir diğeri de geçici hükümetin mantıklı ücret artışı taleplerine cevap vermemesinin doğru olmayacağını söyledi. Eski bir hükümet danışmanı, sosyal harcamaların geri tepebileceğini, Mübarek rejiminden çarpıcı bir örnekle açıkladı. Sübvansiyonlar, ücretler ve emekli maaşları gibi konularda Mübarek rejiminin "harcamaları arttırdığını, çünkü siyasi zeminde kaybettiği meşruiyeti ancak bu şekilde geri kazanabileceğini düşündüğünü" belirten katılımcı, "bu politikaların ölçülebilir bir başarı olarak eski yönetimin hanesine yazılıp yazılmadığı konusunda hala soru işaretleri var" dedi.

Katılımcılar, Mısır'ın yola nasıl devam edeceği konusunda şu tavsiyelerde bulundu: Geçiş dönemi mümkün olduğunca kısa sürmeli, başkanlık seçimleri daha fazla geciktirilmemeli ki ekonomik planlama bir an önce başlayabilsin ve belirsizlik yabancı yatırımcıları daha fazla ürkütmesin. Ülkede daha önce başlatılan reformlardan hangilerinin devam ettirileceği, hangilerinin terk edileceği kararlaştırılmalı. Bir kısım tartışmacıya göre, devletin başat istihdam ve hizmet sağlayıcı olarak görülmesi sorunlu; bu bakış açısı değişmeli ve devlete sadece düzenleyici rol verilmeli. Bunu yapmaya yarayacak reformlar, ve

ABD'nin, Mısır Yüksek Askeri Konseyi'ne geçiş dönemini hızlandırması için çağrı yapması gerekir mi diye sorulduğunda bir Mısırlı katılımcı şöyle yanıtladı: "Hayır, bu Mısırlıların yapması gereken bir şey. Ayrıca bu şekilde herhangi bir açıklama ABD'nin kendi gündemini dayattığı izlenimi yaratabilir."

geçmişte başarısı kanıtlanan vergi reformu devam etmeli. Bir grup katılımcı ise, özel sektöre alan açabilmek için devletin ekonomideki rolünün azaltılmasını doğru bulmadı ve öncelikle uzun zamandır ezilen Mısır halkının taleplerinin karşılanması gerektiğini, özel sektörün ihtiyaçlarının ikincil olduğunu savundu. Mısır'ın ruhu için yapılan mücadele hala sürüyor.

Suriye'nin Şiddet Sarmalındaki Belirsizliği

Suriye hakkındaki tartışmalar, bu ülkedeki ayaklanmaların ve Esad hükümetinin muhalifleri şiddetle bastırmasının gölgesinde gerçekleşti. Suriye'nin ekonomi politisini yakından bilen iki Suriyeli katılımcı, tartışmaya derinlik ve zenginlik kattı. Katılımcılar, ülkedeki son gelişmeleri konuştular ve Esad hükümeti ile muhalefet arasındaki şiddetli çatışmanın nereye varacağına dair senaryoları tartıştılar. Sonrasında da Suriye'nin kısa ve uzun vadedeki geleceğinde neler yapılması gerektiğine dair öneriler ürettiler.

Suriyeli bir katılımcı, Esad rejiminin her gün 30 ila 40 hedefli cinayet işlediğini, bu cinayetlerin, muhalefetin yayılmasını önlemek için bir araç olduğunu belirtti. Esad'ın polis ve orduyu yaygın şekilde halka karşı kullanmasına rağmen, bir katılımcı hükümetin, ülkenin %40-45'ine ulaşamadığını şu sözlerle vurguladı: "Tank olmayan yerde devlet de yoktur."

Bir diğer Suriyeli katılımcı hükümetin nakit rezervlerini tamamen tükettiğini ve tahmin edilenden daha hızlı bir şekilde iflas edebileceğini öngördü. Suriyeliler'in çok az bir kısmı vergi ödüyor ve yurtdışından ülkeye döviz gönderimi de durdu. Siyasi karışıklık emlak sektörüne de yansdı, zira vatandaşlar paralarını geleceği belirsiz olan bankalardan ve borsadan çekip büyük şehirlerde gayrimenkule yatırıyor, bu da ev fiyatlarının tavan yapmasına neden oluyor.

Katılımcılar, Suriye için üç senaryo üzerinde durdu: 1) Esad rejimi ayakta kalacak ancak Suriye, Kuzey Kore gibi dışlanmış bir ülke olarak yoluna devam edecek; 2) ülke şiddet sarmalında iç savaşa sürüklenecek, farklı etnik ve dini gruplar birbirleriyle karşı karşıya gelecek; ya da 3) Esad rejimi düşecek ve geçiş dönemi başlayacak (bu senaryoda katılımcılar Suriye'nin geçiş döneminin Tunus gibi nispeten pürüzsüz mü yoksa Mısır'ınki gibi sürüncemede mi olacağı konusunda kararsız kaldılar). Tartışma, üçüncü senaryonun en kuvvetli ihtimal olduğunu gösterdi.

Üçüncü senaryonun hayata geçmesi durumunda Suriye ister istemez ekonomik reformlarla ilgili zor bir sınavdan geçecek. Katılımcılar, Suriye ekonomisinin 20-30 Esad yandaşı işadamı ile Şam ve etrafında yoğunlaşan, oldukça şişkin bir kamu sektörünün karışımı olduğunu belirttiler. 1,8 milyon Suriyeli'nin devletten maaş aldığı tahmin ediliyor. Bir katılımcının da belirttiği gibi "100 çalışana ihtiyaç duyulan bir fabrikada 700 kişi çalışıyor." Olası bir geçiş hükümeti, bu işçi fazlasından nasıl kurtulacağı konusunda zor kararlar vermek zorunda kalacak: işten çıkarmaların da, gerekmeyen çalışana maaş vermeye devam etmenin de ağır bedelleri olacağı kesin. Bunun yanısıra, devletçi bir ekonominin yapılandığı Şam ile, sanayi ve Türkiye'ye ihracat alanlarında son yıllarda güçlenen Halep arasında bir gerilim de doğabilir.

Esad sonrası siyasi düzene bakıldığında Suriye ekonomisinin geleceğinin belirsiz olduğu söylenebilir. Bir yandan az da olsa petrol gelirleri hükümetin elini rahatlatıp devlet teşebbüslerine çeki düzen vermesine yardımcı olabilir. Diğer yandan ülke teknoloji ve işletme becerileri konusunda çok geri kaldığı için zor bir

Esad'a baskı kurmak için uluslararası toplumun ne yapmaması gerektiğine dair ilginç fikirler ortaya atıldı: Türkiye ticareti kesmemeli zira ambargo muhaliflere zarar verir. Uluslararası bir askeri müdahale de olmamalı, ancak Esad'ın kontrolü dışındaki geniş alanlar muhalifler için bir çeşit güvenli bölge olarak örgütlenebilir.

kalkınma rotasına girmek zorunda kalabilir. Suriye, piyasa dostu reformlar yapmayı seçerse, hükümete düşen görev, ülkeyi ithal mallardan ve düşük nitelikli ve ucuz işçi çalıştırılabilen fabrikalar çöplüğü olmaktan kurtarmak olacak.

Model Arayışı: Türkiye?

Devrimleri ve siyasi değişiklikleri anlamaya çalışırken, geçiş sürecindeki ülkelere model olabilecek örneklerin olup olmadığı hep tartışılmıştır. Arap Baharı sürecinde de yaşanan bu model tartışmasında en çok vurgulanan ülke Türkiye oldu. Türkiye'nin son on yılda geçirdiği siyasi ve ekonomik değişiklikler ilgi çekici karşılaştırmalara neden oluyor. Diyalog boyunca katılımcılar bu fikri birbirleriyle ve özellikle Türkiyeli katılımcılarla tartıştılar.

Hemen hemen tüm katılımcılar, Türkiye'nin, Tunus, Mısır ve Suriye'ye model olarak gösterilmesi fikrine temkinli yaklaştılar. Gallup'tan bir katılımcı, Mısır'da Türkiye modelini savunanlar için ilginç istatistikler sundu. "Mısır'ın gelecekteki hükümeti için hangi ülkenin siyasi model olabileceğini düşünüyorsunuz?" sorusuna anket katılımcılarının sadece %8'i Türkiye diye cevap verirken, bu oran "ABD model olabilir" diyen %7'den çok da fazla değil. Diyalogda Türkiye'nin geçirdiği siyasi değişimin - ordunun sivil gözetime girmesinden AKP'nin hükümetteki deneyimlerine - Tunus ve Mısır'da sık sık anıldığına dikkat çekildi. Her ne kadar örgütlenme başarısı AKP'ye benzerliğinden çok devrimden kaynaklansa da, Tunus'taki *an Nahda*, AKP ile arasında en fazla benzerlik kurulan parti olarak görülüyor. Mısır'da, Türkiye modeline retorik olarak sık sık atıfta bulunulsa da bu karşılaştırma toplumda kampaşmalara yol açabiliyor. Müslüman Kardeşler, Başbakan Erdoğan'ın AKP'nin ilerlediği yoldan gitme önerisini destekliyor, ama Müslüman Kardeşler'i tecrit etmek isteyen diğer Mısırlı siyasi aktörler için – Mısır Yüksek Askeri Konseyi ve liberal partiler vs. – bu karşılaştırma çok korkutucu görünüyor.

Tablo: Türkiye'nin Arap ülkeleri ile ticareti

	TİCARET HACMİ (milyon ABD Doları)		TİCARET DENGESİ (Türkiye'nin lehine)	
	2000	2010	2000	2010
MISIR	516	3,187	235	1,335
IRAK	1,862	6,190	-1,779	5,883
ÜRDÜN	127	615	72	529
LÜBNAN	151	847	107	390
LİBYA	882	2,358	-691	1,507
SURİYE	730	2,272	-361	1,011
TUNUS	227	995	97	434

Kaynak: Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK)

Daha sonra tartışma Türkiye'nin Arap Baharı öncesinde ve sonrasında Arap ülkeleriyle olan ilişkilerinin ekonomik boyutuna yöneldi. Bir Türkiyeli katılımcı, Türkiye'nin bir model olarak değil dinamik ekonomisi ve hükümet-özel sektör ilişkisindeki başarısı sebebiyle Arap ülkelerinin ekonomilerine pozitif etkisi olacak bir pazar/ticaret yapılacak bir ülke olarak görülmesi gerektiğini belirtti. Buradaki veriler de son derece çarpıcı: 2000 yılında Arap ülkelere 6,5 milyar dolarlık ihracat yapan Türkiye şu an 50 milyar dolardan fazla ihracat yapıyor. Arap ülkelerindeki Türk inşaat projeleri 70 milyar doları buluyor ve 18 Arap ülkesinde Türk iş konseyi mevcut. Katılımcılar aynı zamanda yeni şekillenmekte olan ve bölgesel ekonomik birliği hedefleyen Levant Dörtlüsü'nü de tartıştılar. Levant Dörtlüsü, Türkiye, Lübnan, Ürdün ve Suriye arasındaki ticari engellerin kaldırılıp bu dört ekonominin birleştirilmesini amaçlıyor.

Ancak, Türkiye'nin Arap Baharı ekonomilerini ayağa kaldırabilme gücü biraz abartılıyor olabilir. Bir katılımcının belirttiği gibi Türkiye'deki iş dünyası temsilcileri Arap ülkelerini tartışırken, ticaret hacmini artırma ihtiyacını sık sık vurguluyorlar, ancak Türkiye'nin lehine olan ticaret dengesini dengelemek için bir çaba içerisinde değiller (bkz. Sayfa 5'teki tablo). Türkiyeli katılımcılar Türkiye'nin "ticaret yapan ülke" kimliğini ve rolünü bölge için olumlu faktörler olarak görürken, bazı Arap katılımcılar Türkiye'nin ekonomik büyümesinin, Arap ülkelerinin Türkiye'den çok fazla ithalat yapıp, Türkiye'ye çok az ihracat yapabilen bir art bölge pazarı olmasının sonucu olduğunu açıkladılar. Arap ekonomileri elbette bu durumun devam etmesine taraftar değil.

İstanbul Ticaret Odası soruyor: İhracata hazır mısınız?

Bağışçı Bolluğu, Yardım Kıtlığı

Küresel ekonomik krize rağmen, Arap ülkelerinin ekonomik ve mali geçiş dönemlerini kolaylaştırabilecek birçok bağışçı var. Bu bağışçılar arasında ABD, Körfez Ülkeleri, uluslararası finans kurumları ve Avrupa Birliği bulunuyor. Dolayısıyla, yardım konusundaki sorun parasal eksiklikten değil siyaset ve uzlaşma eksikliğinden kaynaklanıyor.

Öncelikle bazı katılımcılar Körfez Ülkeleri'nin ABD'ye kıyasla yardım paketleriyle ilgili risk almaya daha istekli olduklarını ve geçiş dönemindeki ülkeleri etkileme konusunda kendilerine daha çok güvendiklerini belirttiler. ABD'nin yardım paketlerinin şartlı bağış şeklinde olması ve iç politikadan çok etklenmesi nedeniyle yeterince etkin olamadığı tartışıldı. Diğer katılımcılar ise, konu yardım olduğunda Körfez Ülkeleri'nin kararsız ve çekingen olabileceğini belirterek bu fikre karşı çıktılar. Körfez Ülkeleri ilk önce 18 milyar dolar bağış sözü verdi fakat bir katılımcının söylediği gibi "bu yardımın büyük çoğunluğu hala söz aşamasında ve Körfez Ülkeleri'nin kaygısını gösteriyor. Suudi Arabistan hesaplarını iyi yapan bir bağışçı, bu nedenle Tunus, Lübnan veya Mısır piyasalarına hemen geri girmek istemeyebilirler."

İkinci olarak, bazı Mısırlı katılımcılar ABD ve G8 ülkelerinin yardım paketlerini Mısırlılar'la yeterince müzakere etmeden ve koordine olmadan açıkladıklarını vurguladılar.

Üçüncü olarak, Amerikan yardımı şu an Mısır'da tehlikeli ve tartışmaya açık bir konu olarak görülüyor. Bir katılımcının bu toplantıda ilk kez açıkladığı en son Gallup anketi karamsar eğilimleri gözler önüne serdi. Mısırlılar'a yabancı yardıma olan yaklaşımları sorulduğunda şu yanıtlar alınıyor: yanıtlayanların yüzde 71'i diğer Arap ülkelerinden, yüzde 30'u ABD'den ve yüzde 57'si Uluslararası Para Fonu ve Dünya Bankası'ndan gelecek yardımı onaylıyor.

Katılımcılar uluslararası yardımlara yaklaşımları konusunda keskin fikir ayrılıkları yaşadı. Bir görüş ABD'nin geri çekilerek Mısırlılar'ın kendini idare etmesine izin vermesiydi. Bir başka görüş ABD'nin (ve diğer bağışçıların) geçiş süreci tamamlanana ve Mısır bir başkan seçene kadar yardım vermemesi gerektiğiydi. Bir diğer görüş ise uluslararası bağışçıların, geniş ve etkin bir Mısırlı delegasyonu da içeren böylece Mısırlılar'a söz hakkı verip ABD karşıtlığını da bir ölçüde törpüleyebilecek olan uluslararası bir iletişim grubu kurulması gerektiğini ifade ediyordu.

the Hollings Center
for international dialogue

Hollings Center, Amerika Birleşik Devletleri ile nüfuslarının çoğunluğu Müslüman olan Orta Doğu, Kuzey Afrika, Güney Asya, Avrasya ve Avrupa ülkeleri arasında diyalogu güçlendirmek amacıyla kurulmuş, kar amacı gütmeyen bir sivil toplum kuruluşudur. Merkez, amacı doğrultusunda, uluslararası meseleleri ele alan ve kanaat önderleri ve konu uzmanlarını bir araya getiren diyalog toplantıları düzenler. Merkezi Washington, D.C.'de olan Hollings Center'in İstanbul'da da bir temsilciliği bulunmaktadır. Kurum tüm ana programlarını, uluslararası toplantılar için ideal bir buluşma merkezi olan İstanbul'da gerçekleştirir.

Hollings Center'in misyonu, tarihçesi ve fon kaynakları hakkında daha detaylı bilgi için:

<http://www.hollingscenter.org/about/mission-and-approach>
info@hollingscenter.org